

1. ÜNİTE: KADER VE KAZA İNANCI

1- ALLAH HERŞEYİ BİR ÖLÇÜYE GÖRE YARATMIŞTIR:

Allah evrende var olan her şeyi bir plan ve ölçü içerisinde yaratmıştır. Bu ölçü evrendeki varlıkların uyumlu bir sistem oluşturmasını sağlamıştır. Allah'ın yarattığı hiçbir şeyde dengesizlik ve düzensizlik görülmez. Hayvanlar alemi ve bitki alemindeki uyum, insanın görme, koklama, dokunma, işitme, tatma duyuları arasındaki koordinasyonda yine bu düzeni göstermektedir.

Kur'an-ı Kerim:

→ Evren ve içindeki varlıkların belli bir düzen içinde yaratıldığını ifade eder.

“Biz her şeyi bir ölçüye (bir düzene-plana) göre yarattık.” (Kamer Suresi 49. Ayet)

→ Güneşin ve ayın belli bir hesaba göre yaratıldığını ve hareket ettiklerini söyler.

“Güneş ve ay bir hesaba göre hareket eder. Yıldızlar ve ağaçlar Allah'a secde ederler.” (Rahman Suresi 5-6. Ayetler)

→ İnsanın en güzel şekilde yaratıldığını ifade eder.

“Şüphesiz ki biz insanı en güzel biçimde yarattık.” (Tin Suresi 2. Ayet)

→ İnsan ve hayvanlardan önce yeryüzünün onların yaşamalarına uygun olarak yaratıldığını açıklar.

“Allah her şeyi yaratmış, ona bir ölçü, biçim ve düzen vermiştir.” (Furkan Suresi 2. Ayet)

Bilimsel Araştırmalar:

→ Evrende mükemmel bir ölçü ve düzenin olduğunu gösterir.

→ Dünyamızın şeklinin, büyüklüğünün ve atmosfer tabakasının yaşam için uygunluğunu ortaya koyar.

→ Güneş ile dünya arasındaki uzaklığın, yeryüzündeki canlı hayatı için en uygun mesafede olduğunu ifade eder.

Not: Bilimsel Araştırmaların sonuçları ile Kur'an-ı Kerim'deki bilgiler birbiriyle uyum içindedir.

2- KADER ve EVRENDEKİ YASALAR:

Kader: Allah'ın her şeyi belli bir ölçü, düzen ve uyum içerisinde planlaması ve programlaması demektir. (İlim, Kudret, İrade Sıfatı)
Kaza: Allah'ın planladığı ve programladığı olayların zamanı gelince gerçekleşmesine (meydana gelmesine, ortaya çıkmasına) denir. (İrade, Kudret ve Tekvin Sıfatları)

EVRENDEKİ YASALAR

** Evrendeki her olay Allah'ın belirlediği yasalar çerçevesinde gerçekleşir.

** Hiçbir varlık, Allah'ın koyduğu yasaların dışına çıkamaz.

** Kader, evrendeki ölçü ve düzenin, Evrensel Yasaların genel adıdır.

** Evrendeki tüm olaylar Allah'ın koyduğu evrenin yasalarına göre gerçekleşir.

** Allah'ın (c.c.) evrendeki uyumu sağlamak için koyduğu bu yasalara **sünnetullah** veya **âdetullah** denir.

1. Fiziksel Yasalar: Madde ve enerjinin oluşumu, değişimi, yapısı, hareketi ve maddeler arası ilişkilerle ilgili prensiplerdir.

- ❖ Evrendeki cisimler birbirini çeker ve iterler.
- ❖ Güneş, çekim kuvvetiyle gezegenleri bir yörüngede tutar.
- ❖ Suyun kaldırma kuvveti vardır.
- ❖ Su belli bir derecede donar ve kaynar.
- ❖ Dünya, çekim kuvvetiyle aya kendine bağlıdır.
- ❖ Kısacası evrenin nasıl yaratıldığı ve evren içinde var olan mükemmel düzen ile ilgili olan tüm yasalar fiziksel yasalar kapsamındadır.
- ❖ Bilim adamlarının fiziksel yasaları inceleyerek yeni teknolojik tasarımlar yapar ve bunun neticesinde uçak, bilgisayar, telefon gibi ürünler icat ederler.

“Geceyi ve gündüzü, Güneşi ve Ayı yaratan odur. Her biri bir yörüngede hareket etmektedir.” (Enbiya Suresi 33. Ayet)

2. Biyolojik Yasalar: Canlıların yapısı, beslenmesi, üremesi, korunması, gelişmesi ile ilgili yasalardır.

- ❖ Hayvanların vücut yapıları yaşadıkları ortama uygundur.
- ❖ Bir insanın yaşaması, dolaşım, sindirim, solunum, sinir ve boşaltım sistemlerinin işlemesine bağlıdır.
- ❖ Duyu organlarımız biyolojik yasalara göre işler.
- ❖ Bitkilerin yaşaması da biyolojik yasalara göredir.
- ❖ Canlılar, yaşadıkları çevre ve doğa şartlarına uyum sağlarlar.

“**(Ey insanlar!) Biz sizi basit bir sudan yaratmadık mı? İşte o suyu, belli bir süreyle kadar sağlam bir yere yerleştirdik, sonra da ona ölçülü bir biçim verdik...**” (Müsrerat Suresi 20-23. Ayetler)

3. Toplumsal Yasalar: Toplumun sağlıklı bir şekilde varlığını sürdürebilmesi için uyması gereken yasalara toplumsal yasalar denir. Toplumsal olaylar arasında var olan sebep sonuç ilişkilerini gösteren yasalardır. Bunlara **Sosyal Yasalar** da denir.

- ❖ Gelir dağılımının adil olduğu toplumlarda yoksulluk azalır.
- ❖ Adaletin olmadığı toplumlarda barış bozulur. Eşitlik ve adalet yoksa toplumsal bunalım ve kargaşa ortaya çıkar.
- ❖ Her toplumsal olayın nedeni, kendisinden önce oluşan başka bir olaydır. Her toplumsal olay, başka toplumsal olaylara neden olur.
- ❖ Toplumsal yasalar fiziksel ve biyolojik yasalar kadar **kesin değildir**.
- ❖ Kur'an da geçmiş milletlerin kıssalarının anlatılması toplumsal yasalardır. Toplumsal, ahlaki ilkelere uyan toplumların huzur bulduğu, uymayanların ise huzursuz olduğu bizlere örneklerle gösterilmiştir.

“**(Öyle) Bir fitneden sakının ki aramızdan yalnız haksızlık edenlere erişmekle kalmaz (hepinize erişir)...**” (Enfal Suresi 25. Ayet)

3- KADER İLE İLGİLİ KAVRAMLAR

3.1. İNSAN İRADESİ VE KADER:

→ İnsan **akıl** ve **irade** sahibi bir varlıktır. Bu özellik insanı diğer varlıklardan ayırır ve onu davranışlarında sorumluluk sahibi bir varlık olmasını sağlar.

→ İnsan **aklıyla** düşünür, araştırır ve bilir. İyiyi kötüden, doğruyu yanlıştan ayırt edebilir ve İnsan **iradesiyle** iyiyi ya da kötüyü seçer.

→ **İrade:** Kişinin en az iki seçenekten birini seçme ve seçtiğini yapabileme gücüdür. İnsan irade ve seçme hürriyetiyle dilediği davranışı gerçekleştirir.

“**Ona iki yolu (iyiyi ve kötüyü) gösterdik.**” (Beled Suresi 10. Ayet)

→ İnsan, kendi özgür iradesiyle yaptığı her şeyden sorumludur.

→ Sorumluluk; İnsanın verdiği kararların sonuçlarını üstlenmesi, yaptığı ya da yapması gerekirken yapmadığı işlerden dolayı hesap vermek zorunda olmasıdır.

→ İnsan davranışlarına özgür iradesiyle yön verebilir. Ancak insan iradesi de sınırlıdır.

Allah'ın İradesi: Allah'ın (c.c.) istediğini istediği gibi dilemesi ve seçmesi, mutlak ve sınırsız olan iradesine **Külli İrade** denir.

İnsanın İradesi: Allah (c.c.) tarafından insana verilen sınırlı özgürlük ve insanın tercih etme kabiliyetine **Cüz'î İrade** denir.

KÜLL-İ İRADE (Allah'ın İradesi) Sorumlu Olmadığımız Alan Seçemediklerimiz	CÜZ-İ İRADE (İnsanın İradesi) Sorumlu Olduğumuz Alan Seçebildiklerimiz
İnsanın:	İnsanın:
Yaşadığı çağ-zaman,	Dini,
Annesi, babası, ailesi,	İnancı,
Cinsiyeti,	Ahlaki, Mesleği
Fiziksel özellikleri,	Sözleri (iyi ya da kötü),
İrki, rengi, milleti,	Davranışları (iyi ya da kötü),
Doğum ve ölüm zamanı...	Kararları (iyi ya da kötü) ...

3.1. İnsanın Özgürlüğü ve Sorumluluğu:

→ Kişinin bir zorlama ve baskı olmaksızın **kendi istek ve iradesiyle** bir şeye karar vermesi ve ona göre yapmasına “Özgür Olmak” denir. İnsan davranışlarında **sınırsız özgür değildir**.

→ Allah'ın insana verdiği bir özgürlük ve sorumluluk alanı vardır.

→ İnsanın davranışlarından sorumlu tutulması **akla ve özgür iradeye** bağlıdır.

❖ İnsan kendi istek ve özgür iradesiyle yaptığı şeylerden sorumludur.

Dinin emir ve yasalarından sorumlu olan kişiye dini terim olarak **Mükellef** denir. **Mükellef olmanın şartları:** Akıllı olmak, Ergenlik çağına girmiş olmak Özgür olmak (İrade sahibi olmak)

➤ Buna göre **insan** akıllı ve irade sahibi bir varlık olarak, iyilik ya da kötülük yapabilecek şekilde yaratılmıştır.

➤ Dinini, inancını, iyi ya da kötü söz ve davranışlarını kendi özgür iradesiyle seçen ve gerçekleştiren insan her davranışından sorumludur.

➤ “Ben kader mahkûmuyum”, “Alın yazım böyleymiş”, “Allah böyle yazmış” gibi sözlerle **kişi yaptıklarının sorumluluğundan kurtulamaz**.

3.2. Esma-i Hüсна (Hz. Allah'ın İsimler)

Allah: Kâinatı yaratan ve idare eden en yüce varlık. Varlığı zorunlu olan ve bütün övgülere layık bulunan Allah'ın (c.c.) özel ve en kapsamlı adı.

Rezzak: Mahlûkatına, Maddî ve mânevî her türlü rızıkı bol bol ihsan eden.

El-Aliyy: İzzet, şeref ve hükümler bakımından en yüce, aşkın olan.

El-Azîm: Zatının ve sıfatlarının mahiyeti anlaşılamayacak kadar ulu olan.

El-Hayy: Varlığı devamlı olan, hayat sahibi, ölmeyen diri, her şeyin varlığı onun varlığına bağlı olan.

El-Kayyum: Varlığı kendinden, kendi kendine yeterli, yarattıklarına hâkim ve onları koruyup gözetken

3.3. İnsanın Çabası: Emek ve Rızık:

Emek: Kişinin kendisi, ailesi veya içinde yaşadığı toplum yararına bedensel veya zihinsel olarak gösterdiği çabaya denir. **Rızık:** Yüce Allah'ın, canlıların yeryüzünde hayatlarını sürdürülebilmeleri için verdiği her şeye denir.

→ İslam dini her insanın gücü nispetinde çalışmasını ve çaba sarf etmesini ister. Çalışmadan tembel tembel oturmak, "Kaderimde ne varsa o olur, rızık veren Allah'tır" diye düşünmek doğru değildir.

→ Peygamberler de çalışmış, emekleriyle geçimlerini sağlamışlardır. (Hz. Âdem çiftçilik, Hz. Davud demircilik, Hz. İdris terzicilik, Hz. Musa çobanlık ve Hz. Muhammed (s.a.v) ticaret yaparak geçimlerini sağlamışlardır.)

→ İnsana düşen, rızıkını sağlamak için çalıştıktan sonra sonucu Allah'tan beklemektir.

→ Hangi dinden, milletten, ülkeden olursa olsun, çalışan kazanır, yatan kaybeder.

→ Rızık veren Allah'tır (c.c.). Ancak kulların da çalışıp çabalayıp kendilerine takdir edilmiş olan rızık kul hakkı yemeden **helal yoldan kazanmak** için gayret göstermeleri gerekmektedir. Kumar, şans oyunları, gasp, hırsızlık gibi haksız kazanç yollarından gelir elde etmeyi dinimiz haram saymıştır.

"İnsana ancak çalıştığına karşılığı vardır."(Necm Suresi 39. Ayet)

"Hiçbir kimse, asla kendi kazancından daha hayırlı bir rızık yememiştir."
(Hadis-i Şerif)

Yeryüzünde yaşayan bütün canlıların rızık Allah'a aittir...(Hüd suresi 6. Ayet)

3.4. Dünya Hayatının Sonu: Ecel ve Ömür:

Ömür: İnsanın ve diğer canlıların doğumundan ölümüne kadar geçen zaman dilimine denir. **Ecel:** Allah'ın (c.c.) takdir ettiği bu ömrün bittiği, hayatın sona erdiği âna denir.

— Kişinin ömrü, yaşadığı hayat şartlarına göre değişir. Bu nedenle herkesin yaşam süresi farklıdır.

— İnsan ömrünün, bir toplumun sağlık, eğitim, beslenme gibi etkenlerle ilişkisi vardır. Bu nedenle bazı ülkelerde ölüm yaşı yüksek, bazı ülkelerde düşüktür.

— İnsan, Allah'ın verdiği ömrü, sonuna kadar sağlıklı bir şekilde yaşamak için gayret göstermelidir. Çünkü, kötü alışkanlıklar, yanlış beslenme, kötü hayat şartları, iş ve trafik kazaları, cinayetler ve savaşlar insan ömrünü kısaltan etkenlerdendir.

— Kişi, kendisinin ve başkalarının canına zarar verecek şeylerden uzak durmalıdır.

— Dünya hayatının da bir sonu vardır. Buna kıyamet denir. Kıyametin zamanını da ancak Allah bilir.

— Evrendeki her şeyin bir sonu vardır. Ezeli ve ebedi olan yalnızca Hz. Allah'tır. İnsan, kendini dünya hayatına kapırmamalı ve bir gün dünyada yaptıklarının karşılığını alacağını unutmamalıdır. Çünkü insan ömrü gelip, geçicidir ve kalıcı hayat dünya hayatı değil, Ahiret hayatıdır. Dünya da ne ekersen ahirette de onu biçeceğimiz unutulmamalıdır.

"Her nefis ölümü tadıcıdır. Biz sizi, şerle de hayırla da deneyerek imtihan ediyoruz ve siz bize döndürüleceksiniz." (Enbiya Suresi 35. Ayet)

"Biz, gökleri, yeri ve ikisi arasında bulunanları hak ve hikmete uygun olarak ve belirli bir ecel için yarattık. (Ahkâf suresi, 3. ayet.)"

"Eğer siz, lezzetleri yok eden ölümü ansaydınız, bu kadar çok konuşmazdınız. O lezzetleri yikanı çokça anın!" (Hadis-i Şerif)

"İnsanoğlu kıyamet günü beş şeyden hesaba çekilmedikçe bir tarafa hareket etmeyecektir." Ömrünü nerede ve nasıl tükettiğinden, gençliğini nerede ve nasıl geçirdiğinden, malını nereden kazandığından, malını nereye harcadığından, bildikleriyle amel edip etmediğinden. (Hadis-i Şerif)

3.5. Allah'a Güvenmek (TEVEKKÜL)

Tevekkül: Tevekkül kelime olarak güvenmek, dayanmak, teslim olmak gibi anlamlara gelir. Dini olarak, hedefe ulaşmak için elimizden gelen, maddi ve manevi sebeplerin hepsini yaptıktan sonra Allah'a dayanıp güvenmek ve ondan ötesini Allah'a bırakmak demektir.

→ Hz. Peygamber, yaşadığı birçok olayda önce tedbir almış, sonra Allah'a tevekkül etmiştir.

→ Bir kimsenin yerine getirmesi gereken şartları yapmadan Allah'a güvenmesi, "Allah büyüktür, nasıl olsa sonucu benim adıma hayırlı şekilde sonuçlandırır" demesi **doğru değildir**. Yani Tevekkül, tembellik etmek ve sorumluluktan kaçmak **değildir**. Kişinin bir konuda gücü nispetinde tüm önlemleri aldıktan sonra sonucu ve başarıyı Allah'tan beklemesidir. Böylelikle kişi, "Ben kendi üzerime düşeni yaptım." diye güven ve huzur duyar. O hâlde, biz de önce çalışmalı, sonra Allah'tan yardım beklemeliyiz.

→ **Örneğin** bir çiftçi zamanında tarlasını sürüp ekime hazırlarken, tohumu atacak, sulayacak, zararlı bitkilerden arındıracak, gerekirse gübresini de verecek; tüm bunları yaparken de iyi ürün vermesi için Allah'a (c.c.) güvenip dayanacak ve sonucu O'ndan bekleyecektir. Yine bir öğrenci önce derslerine gereken gayreti gösterecek, sonra tevekkül edecektir.

"Azmedip de bir işe başlayınca, Allah'a tevekkül et, Ona güven! Allah size yardım ederse, kimse size galip gelemez. Size yardım etmezse, kimse yardım edemez. O halde, müminler Allah'a tevekkül etsinler! "

(Âl-i İmran Suresi 159–160. Ayetler)

"...Kararını verdiğin zaman artık Allah'a dayanıp güven. Çünkü Allah, kendisine dayanıp güvenenleri sever. (Âl-i İmran suresi, 159. Ayet)

Önce deveni sağlam kazığa bağla sonra Allah'a tevekkül et. (Hadis-i Şerif)

3.6. Başarı ve Başarısızlık

→ Bir insanın rızıkını kazanabilmesi için emek sarf etmesi gerekir. Yani insan başarılı olabilmesi için önce çaba göstermesi gerekmektedir.

→ İnsan, gerekli çalışmayı gösteriyor veya göstermiyorsa, karşısına çıkan sonucun, başarı veya başarısızlığın, sorumluluğunu üzerine alıyordur demektir.

→ Örneğin, bir sporcunun başarılı olması için beslenmesine, antrenmanlarına, uyku düzenine dikkat etmesi gerekmektedir.

→ Hak ve adaletten ayrılacak zulüm ve haksızlıkla bir şeyleri elde etmek başarı sayılmaz. Bu kul hakkına girmektir. Kul hakkı dinimizde günahıdır.

→ Başarı yolunda insanın önüne çok sayıda engel çıkabilir. İnsan bu engellere karşı pes etmemeli ve azim ve kararlılıkla sorumluluktan kaçmamalıdır. Elinden gelenin en iyisini yapmaya çalışmalı ve Allah'tan ümidini kesmemelidir.

"Allah, kendisine karşı gelmekten sakınanları başarıları sebebiyle kurtarır. Onlara kötülük dokunmaz. Onlar üzülmezler de. (Zümer suresi, 61. Ayet)

3.7. Sağlık ve Hastalık

→ İnsan Yediği, içtiği şeylerin sağlıklı olmasına; çevrenin hijyen şartlarına uygun olmasına, yaşadığı ortamın ısı, ışık, hava gibi etkenlerinin yeterli olmasına; uyku ve dinlenme gibi hususlara dikkat edilmesinin hastalıklardan korunmaması ve sağlıklı kalmaması için büyük bir önem arz ettiğini unutmamalıdır. Bunların yanı sıra dinimizde helal ve temiz olanı tercih etmek, haramdan uzak durmak da beden ve ruh sağlığı açısından önemli olduğunu unutulmamalıdır.

"Ey insanlar! Yeryüzündeki şeylerin helal ve temiz olanlarından yiyin!.." Bakara suresi 168. ayet.

"Ey İnananlar! İçki, kumar, putlar ve fal okları şüphesiz şeytan işi pisliklerdir; bunlardan kaçın ki saadete eresiniz." Mâide suresi, 90. ayet.

4. Bir Peygamber Tanıyorum: Hz. Musa (a.s.)

→ Hz. Musa Mısır'da Dünyaya Geldi. Baş Düşmanın adı **FİRAVUN**dur.

→ Hz. Musa Bir adamı öldürdüğü için Mısır'dan **Medyen'e** kaçtı. Medyen'de **Hız. Şuayb'ın** yanında 10 yıl çobanlık yaptı. Hz. Musa'ya **Tur Dağında; Peygamberlik verildi, Asa ve Elinin beyazlaşması mucizesi verildi, Kardeşi Harun'u yardımcısı olarak istedi.** Burada **KELİMULLAH** sıfatını aldı.

→ Hz. Musa **İsrailoğullarına** gönderildi. Hz. Musa ve İsrailoğullarına düşmanlık yapan **KİPTİ adında bir halk** vardı. Hz. Musa İsrailoğullarını Mısır'dan Kurtardı. **Kızıldeniz** ikiye ayırma mucizesi gerçekleştirdi Hz. Musa'ya **10 EMİR** verildi ve kutsal kitap olarak **Tevrat** verilmiştir.

5. ÂYET'EL KÜRSİ

Okunuşu: Bismillâhırahmânırahîm. Allâhü lâ ilâhe illâ hüvel hayyü'l kayyûm, lâ te'üzühü sinetün velâ nevm, lehü mâ fis semâvâti ve mâ fil ard, men zellezî yeşfeu indehü illâ bi iznih, ya'lemü mâ beyne eydihim ve mâ halfehüm, ve lâ yühitüne bi şey'in min ilmihi illâ bimâ şâ', vesia kürsiyyühüs semâvâti vel ard, ve lâ yeüdühü hifzuhümâ, ve hüvel alıyyü'l azîm.

Anlamı: Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla. Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur. O daima diridir (hayyü'dür), bütün varlığını idaresini yürüten (kayyü'dür). Onu ne uyuklama tutar ne de uyku. Göklerde ve yerde ne varsa hepsi onunundur. İzni olmadan huzurunda şefa'at edecek olan kimdir? O, kullarının önlerinde ve arkalarında ne varsa hepsini bilir. Onlar ise onun dilediği kadarından başka ilminden hiçbir şey kavrayamazlar. Onun sonsuz kudreti, gökleri ve yeri kaplar. Onları görüp gözetmek ona ağır gelmez. Gerçekten yüce ve büyük olan yalnızca odur.

→ Allah'tan başka ilah yoktur. Allah diri, canlı, sonsuz hayat sahibidir. Allah her şeyi koruyup gözetendir. Allah yüce ve büyüktür. Hiçbir şey Allah'tan habersiz olmaz.

→ Ayet'el Kursi Kur'an-ı Kerim'in 2. Suresi olan **Bakara Suresi'nin 255. Ayetidir.** (Bir ayetten oluşur) İsmi içinde geçen "**Kursi**" kelimesinden alır. **Kürsi**, Allah'ın sonsuz gücü, kudreti ve hükümlerliği anlamlarına gelir.

6. Kader ve Kazaya İman Eden Kimse:

→ Zor ve sıkıntılı durumlarda ümitsizliğe düşmez, isyan etmez. İyi ve güzel ameller yapmaya istekli olur.

→ Her şeyin bir ölçü ve düzen içinde yaratıldığını bilir.

→ Kibirden uzak durur, tek güç ve kudret sahibinin Allah olduğunu bilir.

→ İyilik ve cömertlik duygularını artırır. Aç kalırım endişesiyle cimrilik yapmaz, cömert olur ve düşkünlere yardım eder. Çünkü Allah'ın rızık verici olduğunu bilir.

→ Kendi isteği ile yaptığı işlerden sorumlu tutulacağını bildiği için seçme hürriyetini iyi şeylerde kullanır.